

HET LAM GODS RETABEL IN PAU TIJDENS DE TWEEDE WERELDOORLOG (1940-1942)

Arthur De Decker

Inleiding

Begin mei 1940 kreeg de Gentse familie Steurbaut de opdracht om onder meer het beroemde altaarstuk 'De aanbidding van het Lam Gods' in het geheim naar Pau in Zuid-Frankrijk te transporteren om het uit de handen van de Duitse bezetters te houden. Dit weinig gekend verhaal wordt hier in herinnering gebracht. De spreekwoordelijke haren rijzen je ten berge als je leest hoe dit eerste onder de ultratop van onze schilderkunst tijdens die hallucinante tocht, niet één keer, maar meerdere keren slechts op het nippertje ontsnapte aan totale vernieling.

De Steurbauts, die dit huzarenstuk tot een goed eind brachten, zijn geen onbekenden voor de GT lezers. In mijn bijdrage 'Edith Cavell in Gent' verschenen in *Ghendtsche Tydinghen* 2015 nr. 6 (p. 394-409) stond te lezen hoe tijdens de Eerste Wereldoorlog de afspanning De Stad Oudenaarde op de Kortrijksesteenweg in Gent het uitverkoren schuiloord was voor inlichtingsagenten en soldaten van de geallieerden op weg naar of komende van Nederland. Hier werd in april 1915 de beroemde Engelse verpleegster Edith Cavell heimelijk geherbergd door de uitbaters. Zij werd echter ontmaskerd en op 12 oktober 1915 door de Duitse bezetter gefusilleerd in Schaarbeek wegens spionage.

De herberg De Stad Oudenaarde werd toen uitgebaat door het echtpaar Gustave Steurbaut (1856-1936) en Rosalie Impens (1862-1948). Zij hadden vijf kinderen (Albert, Achille, Berthe, Gaston en Maurice, geboren tussen 1888 en 1903) en ook deze werden meegesleurd in het oorlogsgebeuren. Zo werd Albert soldaat en gekwetst bij de gevechten in 1914 bij Namen. Achille was vrijwilliger bij het Belgisch Expeditie Corps. Deze legereenheid was door België uitgeleend aan het leger van de tsaar en maakte zo integraal deel uit van het Russisch leger tijdens de Eerste Wereldoorlog. De drie andere kinderen waren onbewust betrokken bij verzetsactiviteiten van hun ouders, zoals beschreven in het boek 'Guerre des Femmes' van Antoine Redier, dat ook verfilmd werd. De geschiedenis van de familie mag op zijn minst bewogen genoemd worden, ook voor wat de tweede wereldoorlog betreft, zoals hierna be-

schreven. Dat verhaal op zich alleen al biedt ruim materiaal voor een spannende film.

Afb. 1. Het gezin Gustave Steurbaut en Rosalie Impens in 1918 (familiearchief Steurbaut).

Rond 1927-28 kochten de vier broers Albert, Achille, Gaston en Maurice Steurbaut een pand in de Prinsenstraat (nu Simon de Mirabellestraat) om er de internationale transportfirma ‘NV Messageries gebroeders Steurbaut’ op te starten. In wat volgt wordt beschreven welke belangrijke rol de Steurbauts (afb. 1) speelden tijdens de tweede wereldoorlog in een voor Gent niet minder ophefmakend verhaal: de redding van het Lam Gods retabel.

Guy Steurbaut, zoon van Gaston en Elisabeth Vandendooren, zijn echtgenote Hilda Hertoge en ook zijn nicht Nelly Steurbaut, dochter van Maurice, vertellen hun wedervaren, die werden opgetekend in minder gekende publicaties zoals *Genealogie Steurbaut* en het tijdschrift van de Dekenij Prinsenhof *Kleine Keizer Krant* (zie literatuurlijst). Dit indrukwekkende verhaal, werd ook door Niek Vermeulen in bewerkte vorm overgenomen in het bulletin *Interbellum*.

Messageries Steurbaut

Vooraf enkele woorden over de hoofdrolspelers. Zoals hoger aangegeven kocht Gaston Steurbaut samen met zijn drie broers een pand in de Gentse Prinsenhofbuurt om er een vervoerbedrijf op te starten. Voorheen behoorde het pand aan Van Hee, een handelaar in hooi, stro en veevoerders. Na de Eerste Wereldoorlog lieten de Duitsers er hun materiaal achter. Enkele camions werden opgekocht door de Steurbauts en dit waren de eerste voertuigen van de Messageries Steurbaut. Die camions, zonder stuurcabine, reden op volle banden, werden in gang gedraaid met een ‘manivelle’ (zwengel) en reden slechts 15 à 20 km per uur. De zaak draaide goed en weldra werd nieuw materiaal gekocht: grote GMG waaruit de benzinemotor werd gehaald en vervangen door een in Duitsland gekochte dieselmotor. Pas in 1931 kochten de Messageries op het autosalon de eerste kant en klare Mercedes met dieselmotor die in België rondreed. Andere voertuigen volgden (afb. 2 en 3). In het bedrijf werkten ongeveer 30 personeelsleden waaronder, naast chauffeurs ook mecaniciens, schrijnwerkers, letterzetters, enz.

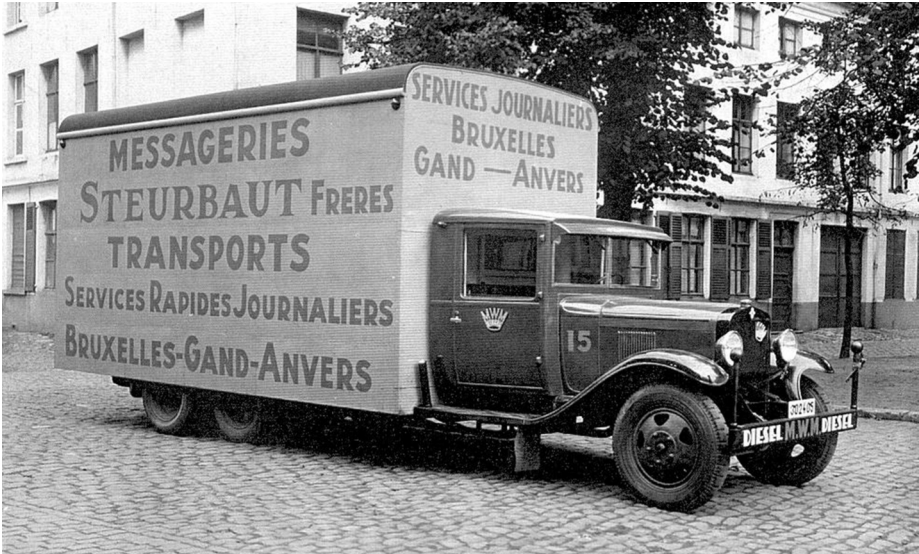

Afb. 2. Publiciteit uit het Interbellum (familiearchief Steurbaut).

Retabel op dool

Over de geschiedenis van het wereldberoemde veelluk Het Lam Gods van de gebroeders Van Eyck is reeds veel geschreven, o.a. door Rudy Van Elslande in een veedelige reeks in *Ghendtsche Tydinghen* van 1985 tot 1989. Daarin wordt echter met geen woord gerept over de familie Steurbaut en wordt enkel vermeld dat het retabel in 1940 naar Pau werd gebracht. In die lange reeks bij-

dragen in GT en elders stond ook te lezen dat de polyptiek sedert zijn inhuldiging op 6 mei 1432 niet steeds in dezelfde zijkapel van de Sint-Janskerk, die later de Sint-Baafskathedraal werd, in alle rust is blijven hangen.

Afb. 3. Een van de camions van de firma in de jaren 1941-1944 (familiearchief Steurbaut).

Het is zeker niet de bedoeling het hele wedervaren hier te herhalen. Daarmee werden reeds ettelijke boeken gevuld. Wat er gebeurde tijdens de eerste jaren van de tweede wereldoorlog is echter nauwelijks bekend. Dat verhaal speelt zich af tussen 1940 en 1942. Eén dag na de inval van het Duitse leger in België wordt het retabel samen met kunstwerken van het MSK Gent en de privécollectie Hulin de Loo naar Pau in Frankrijk in veiligheid gebracht door het Gentse vervoerbedrijf Steurbaut. Om de achtergrond hiervan te begrijpen, moeten we enkele elementen uit de geschiedenis van het retabel aanhalen, meer bepaald deze die te maken hebben met de gedeeltelijke confiscatie en verkoop van het kunstwerk. In 1794 worden de vier middenpanelen geconfisqueerd door de Fransen en overgebracht naar Parijs waar ze tot 1815 in het musée Napoléon blijven. De zes zijluiken bleven in Gent, opgeborgen in het kapittelhuis van het bisdom. In 1815, na de slag van Waterloo, werden de vier middenpanelen op bevel van de hertog van Wellington teruggebracht naar Brussel om uiteindelijk in 1816 te worden teruggeplaatst in de Vytkapel van de Gentse hoofdkerk. In datzelfde jaar verkoopt de kerk (het Sint-Baafskapittel) echter de zes dubbelzijdige zijluiken, met uitzondering van de Adam- en Evapanelen,

aan kunsthandelaar Nieuwenhuys voor 3000 gulden, die ze in 1817 doorverkoopte aan de in Aken wonende Engelse collectioneur Edward Solly. Deze verkoopt in 1821 op zijn beurt de Lam Godspanelen voor 40.000 gulden aan koning Frederik-Willem III van Pruisen voor de inrichting van een schilderijengalerij in een openbaar museum in Berlijn. De Königliche Gemäldegalerie opent zijn deuren in 1830. Coxcie's kopieën van de aanbidding van het Lam en van de Tronende Godheid (1557-59) hingen in dezelfde zaal.

Dreigend oorlogsgevaar

Een van de bepalingen van het door de Duitsers sterk gecontesteerde verdrag (Diktat) van Versailles dat de Duitse nederlaag na de oorlog 1914-18 bezegelde, hield in dat de in Berlijn geëxposeerde delen van het Lam Godsretabel zouden terug geschonken worden in het kader van de herstelbetalingen voor de immense oorlogsschade in België. Omdat de Gentse panelen in Berlijn rechtmatig in het bezit gekomen waren van de Pruisische koning door aankoop via de kunsthandel, viel dus te vrezen dat het kunstwerk door de Duitsers zou opgeëist worden. Gezien het dreigend oorlogsgevaar bezorgde de minister van Openbaar Onderwijs Duesberg op 30 augustus 1939 een brief aan Gabriel Van den Geyn, kanunnik van de Sint-Baafskathedraal en hoofdverantwoordelijke voor de kunstschaten, met volgende inhoud:

Ik heb de eer U te verzoeken alle nodige maatregelen te treffen voor de vrijwaring van de historische monumenten en hun artistiek meubilair; waarvan de bewaring aan uw instelling is toevertrouwd. Van de gemakkelijk vervoerbare voorwerpen, zoals schilderijen, klein beeldhouwwerk, goud- en zilverwerk, enz. dient onmiddellijk een lijst opgemaakt en bij het minste gevaar moeten zij opgesloten worden in kisten welke daartoe dienen gereedgehouden. Zodra zij gevuld zijn, moeten deze kisten in goed droge plaatsen in veiligheid gebracht worden. Een afschrift van de lijst der voorwerpen dient aan de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen overgemaakt met aanduiding van de bergplaats... Over enkele dagen zal een afgevaardigde van het Ministerie van Openbaar Onderwijs zich ter plaatse begeven, om zich reukenschap te geven van de getroffen maatregelen.

In veiligheid brengen

Het begin van de oorlog in Europa met de invasie van Polen op 1 september 1939 betekende voor Gabriel Van den Gheyn het sein om dringend overleg te plegen met de Gentse autoriteiten. Een suggestie van de schepen van Schone

Kunsten Edward Anseele om de polyptiek naar Amerika te sturen werd niet ingevolg. Ook het idee om het kunstwerk onder te brengen in de kluizen van de Nationale Bank of de Kredietbank vond geen genade, evenmin het idee het op te bergen in de crypte onder Sint-Baafs. Die was immers gereserveerd om als schuilplaats voor 500 personen te dienen. Toen kwam prof. Hulin de Loo met het voorstel op de proppen om het Lam Gods in veiligheid te brengen in het Vaticaan te Rome. Op 8 februari 1940 liet het Vaticaan aan Bisschop Coppieters weten daarmee in te stemmen.

Afb. 4. Het kasteel van Pau.

Het was nu wachten op de instemming van de bevoegde minister van openbaar onderwijs. Gezien de houding van Italië tegenover de geallieerden, werd ook dit opzet verlaten en stemde de minister uiteindelijk op 8 mei in met een plan om de belangrijkste Gentse schilderijen, met inbegrip van het Lam Gods, te laten overbrengen naar het kasteel van Henri IV te Pau in het zuiden van Frankrijk (afb. 4). Deze stad leek een veilige plaats daar de kans dat deze ooit zou gebombardeerd worden, zeer klein geacht werd, gezien er geen vliegpleinen of militaire basissen in de buurt waren. Bovendien was erbij dreigend ge-

vaar de mogelijkheid om de kunstwerken alsnog over te brengen naar het nabije Spanje, dat verondersteld werd neutraal te zullen blijven.

Op 11 mei werd het retabel door de gebroeders Frans, Henri en Charles Coppejans gedemonteerd, in tien reeds eerder klaargemaakte kisten gestopt en in veiligheid gebracht in de crypte van de kathedraal. De restaurateur Van der Veken vroeg om zijn (nog onaffe) kopie van de gestolen Rechtvaardige Rechters te mogen meesturen naar Pau, samen met het retabel, maar dat werd hem geweigerd. Hij bracht de kopie dan maar naar zijn woning. Op 13 mei 1940 liet de toenmalige minister van Openbaar Onderwijs Soudan weten dat de Belgische Regering de verplaatsingskosten naar Pau op zich neemt.

Heroïsche vlucht met de Gentse kunstschaten

Begin mei 1940 werd Messageries Steurbaut aangesproken door de stad Gent om in te staan voor het zo vlug mogelijk overbrengen van de Gentse kunstschaten naar Pau. Alle kunstwerken werden vanop verschillende locaties (Sint-Baafskathedraal, kerken, musea) opgehaald en uit hun kaders genomen, en in 61 ter plaatse gemaakte houten kisten opgeborgen. Op 11 mei 1940, om 9u45, verliet het Lam Gods veelluik de kathedraal.

Op 16 mei 1940 was het zo ver. Drie grote dieselcamions vol met kunstschaten, waaronder het Lam Gods, stonden op te warmen in de Mirabellestraat. Vertrekkur: 16.00u. Zouden mee reizen: grootmoeder Rosalie Impens (1862-1948), de ex-waardin van De Stad Oudenaarde waar Edith Cavell heimelijk werd geherbergd, haar kinderen, schoonkinderen en kleinkinderen. Vader Gaston was als soldaat gemobiliseerd en kon dus onmogelijk mee. Ook de jongste zoon bleef achter met zijn hoogzwangere echtgenote en hun twee kinderen. Samen met chauffeur Florent Peeters met echtgenote en de kunstschilder Frans Coppejans (1867-1947), vertegenwoordiger van de stad Gent, betrof het 15 personen in totaal! De eerste camion werd bestuurd door Achiel Steurbaut, de tweede door Maurice Steurbaut en de derde door chauffeur Peeters. In de laadruimte van de tweede camion was er tussen de kisten een kleine ruimte voorzien met enkele zitbanken en zetel voor de passagiers.

Het werd een zware reis van negen dagen in verschrikkelijke omstandigheden. In Duinkerken werd er haltgehouden om te overnachten, maar pas aangekomen begonnen de bombardementen. De kinderen werden zo diep mogelijk in de laadbak op de kisten gezet en de reis werd onmiddellijk verdergezet. Explosies, vuur en brokstukken vielen naast de camions doch gelukkig waren

deze niet geraakt. Mocht dat gebeurd zijn, dan waren de waardevolste Gentse kunstschaten totaal vernietigd. De reis kon worden verdergezet richting Abbeville, waar het konvooi tegen gehouden werd door de Franse politie omdat er vliegtuigaanvallen waren. Daar stonden de camions echter tussen brandstofciternes, met alle gevaar vandien. Het politiebevel werd genegeerd en de reis werd in volle spoed verdergezet naar Eu, een Normandische gemeente, waar werd overnacht in de kazerne van de Spahi's, de Algerijnse cavalerie in het Frans leger. De vluchtelingen werden er zeer goed ontvangen. 's Anderendaags reden ze door naar Poitiers, waar werd overnacht bij een bankdirecteur die hen vergastte op een goede maaltijd. Bij hun vertrek daar vernamen ze dat de kazerne in Eu platgebombardeerd was en ze dus op het nippertje aan een ramp waren ontsnapt!

De wegen zaten vol vluchtelingen te voet, met os en kar, met fietsen en auto's. Af en toe kwam er een vliegtuig mitrilleren en moest iedereen de gracht in duiken. Frans Coppejans, die meegestuurd was om de kunstwerken te begeleiden, heeft heel de reis, dag en nacht, bombardement of niet, op de kisten zitten waken. Hij heeft ze op geen enkel moment willen verlaten.

In het kasteel van Pau

Op 24 mei 1940 kwam ze aan in het einddoel: Het kasteel Henri IV te Pau in het zuiden van Frankrijk aan de voet van de Pyreneeën, waar de waardevolle vracht moest worden geleverd. De camions werden uitgeladen, en na controle werden de kisten gestockeerd in een ruimte van het kasteel. Daar werden de werken zorgvuldig opgeslagen door Jean Molle-Rives, conservator van het nationaal museum in het kasteel. De geheime opdracht was volbracht.

Waren de kunstschaten daar in veiligheid? Op 24 juni 1940 had een bespreking tussen Oberleutnant H. Koehn en de bisschop Coppieters plaatsgevonden. Hierdoor wisten de Duitse autoriteiten alles af van de zending naar het zuiden van Frankrijk. Van Duitse zijde was het vermaarde retabel gelokaliseerd en als voormalig Duits bezit geëtiketteerd. De regio Pau was toen nog een stuk 'vrij' Frankrijk onder het gouvernement van Vichy met Pétain.

In Pau kampeerde de familie Steurbaut in hun camions op de binnenkoer van het kasteel. Na enkele dagen kwam het Franse leger de camions opeisen. Ze waren leeg en zij moesten eruit. Er was echter een probleem. Doordat de camions omgebouwd waren tot diesel met twee versnellingsbakken, konden de Fransen er niet mee rijden en eisten ze ook de chauffeurs op om de voer-

tuigen in opdracht van het Franse leger te besturen. De overige familieleden moesten dus op zoek naar een huis, wat niet gemakkelijk was gezien de groep ook vijf kinderen telde. Daarenboven waren de Belgen daar niet zo graag gezien omdat de Belgische koning Leopold III te inschikkelijk tegenover de bezetter bevonden werd, en capituleerde zonder goedkeuring van de regering. Dit is ook de reden waarom de begeleider Frans Coppejans een onderkomen moest zoeken in Lourdes en uiteindelijk pas op 19 augustus een lift vond naar Gent.

De milicien Gaston Steurbaut was, buiten weten van de familie om, in die periode met andere soldaten ook naar het zuiden getrokken. Zijn compagnie was gevestigd in Gignac bij Montpellier. Een van zijn medesoldaten vertelde hem dat hij daar een camion van de Messageries Steurbaut had zien rijden. Op die plaats hield Gaston dan de wacht tot de camion nog eens zou passeren. Dit leidde uiteindelijk tot een onverwachte ontmoeting tussen de twee broers ver van huis en dit in volle oorlogstijd. Omdat zijn familie was overgekomen naar het zuiden en hij op die manier niet meer ten laste was van de Franse autoriteiten, werd Gaston gedemobiliseerd. Zijn echtgenote heeft wel een papier moeten ondertekenen waarin ze verklaarde dat ze bekwaam was om hem te onderhouden. In november 1940 is de bijna volledige groep samen met een tiental andere vluchtelingen met één camion teruggekeerd naar Gent. Enkel de grootmoeder en Maurice Steurbaut bleven ter plaatse.

Op 2 december 1941 vertrok een Belgische delegatie naar Pau om zich te vergewissen van de toestand van de kunstwerken. Bij haar bevond zich Jozef Van der Veken, die al in 1936, bij besprekingen over een restauratie van de panelen, voortreffelijk werk had geleverd. De delegatie werd in Parijs aangevuld met twee Duitse 'Museumfachleute'. Op 5 december 1941 kwam het gezelschap aan in Pau, waar zich ook Georges Michel bevond, afgevaardigde van het Louvre Museum. Het veelluik, uiteraard zonder het nog voor de oorlog gestolen paneel De Rechtvaardige Rechters, werd in zeer goede staat aangetroffen. De missie was gelukt en iedereen dacht dat de Gentse kunstschaten gered waren uit de handen van de Duitsers. Maar niets was minder waar.

Van Pau naar Beieren

Op 2 augustus 1942 ontving de conservator in Pau een telegram van de Vichy-regering, meer bepaald van Abel Bonnard, minister van onderwijs, waarin hem werd opgedragen de Van Eyckpanelen ter beschikking te stellen van prof. Ernst Büchner. Die Duitser, General-Director der Bayrischen Gemäldesamm-

lungen (Alte Pinakothek - München), kwam op 3 augustus de tien kisten met 17 panelen ophalen om ze via Parijs naar Duitsland te brengen, meer bepaald naar het kasteel Neuschwanstein, het 'sprookjeskasteel' van Ludwig II, dat op 8 augustus werd bereikt. Daar bevonden zich ook vele andere kunstvoorwerpen bestemd voor een Hitler museum in Linz.

Te noteren valt dat de stad Pau op dat ogenblik nog steeds in het onbezette deel van Frankrijk lag. Pas op 26 september 1942 werd Gent op de hoogte gebracht dat het Lam Godsretabel zich niet meer in Pau bevond, maar in Duitsland. In antwoord op de protesten tegen deze gang van zaken deelde de Duitse overheid mee dat de panelen in Pau niet veilig waren bij eventuele geallieerde bombardementen en dat het verdrag van Versailles virtueel was opgeheven. Duitsland achtte zich bijgevolg niet meer gebonden. Wel werd op 4 december 1942 de toestemming gegeven om de overige 131 kunstwerken in Pau af te halen en naar Gent terug te brengen, wat dan ook eind 1942 gebeurde onder leiding van Dupuis en Winders, evenwel niet in vrachtwagens van de firma Steurbaut.

In die periode werd een decreet uitgevaardigd waarin stond dat alle vluchtelingen uit het zuiden mochten terugkeren naar huis zonder te worden lastiggevallen. Dan is Gaston Steurbaut met een Buick met chauffeur en onder toezicht van een Duits officier naar Pau teruggekeerd om de grootmoeder Rosalie Impens, Maurice Steurbaut en de camions terug te halen uit Frankrijk.

Slot: terug in Gent

Zoals alle lezers van dit tijdschrift wel weten, werden na de oorlog de Gentse kunstwerken dus teruggevonden in een Duitse zoutmijn te Altaussee, maar het was de Steurbauts niet gegund deze terug te brengen. Met pijn in het hart heeft de familie moeten toezien hoe een ander vervoerbedrijf, de verhuisfirma A. Simon uit Brussel, onder grote mediabelangstelling, de geroofde werken, waaronder het Lam Gods, op 30 oktober 1945 terug in Gent binnenbracht.

Hartelijk dank aan de familie Steurbaut voor de door hen verstrekte inlichtingen.

Literatuur

- Anon. (1945), Van Eyckdagen 1945, 30 december en 6 november te Gent. In: *Handelingen van de Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent*: Deel II nr. 2, p. 5-36.
- Anon. *Genealogie Steurbaut*, nr. 2, 1999, p. 46-52, en nr. 5, 2002, p. 41.
- Dhanens, E. (1965), *Inventaris van het Kunstpatrimonium van Oostvlaanderen VI, Het retabel van het Lam Gods in de Sint-Baafskathedraal te Gent*, Provincie Oost-Vlaanderen, Gent.
- Gharney, N. (2010), *Het Lam Gods, 's werelds meest begeerde meesterwerk, het Gentse altaarstuk van Van Eyck*, Luitingh, Amsterdam.
- Hammer, K. (2011), *De grootste kunstroof uit de geschiedenis. Het geheim van de verdwenen rechters*, Elmar, Delft.
- Lust, J. (1995), Het Lam Gods en de nationaalsocialistische cultuurpolitiek in België tijdens de Tweede Wereldoorlog. Achtergronden bij de wegvoering van het Lam Gods. In: *De stoutmoedige diefte van het Lam Gods*, Gent.
- Mortier, K. en Kerckaert, N. (1994), *Dossier Lam Gods - Zoektocht naar de Rechtvaardige rechters*, Stichting Mens en Cultuur, Gent.
- Mortier, K. (2005), *De verdwenen rechters. Analyse van een kunstroof*, Academia Press, Gent.
- Rydell, A. (2015), *De plunderaars. De nazi-obsessie met kunst*, Atlas Contact, Amsterdam/Antwerpen.
- Steurbaut, G., Het heroïsch verhaal van de Messageries Steurbaut, opgetekend en bewerkt door Niek Vermeulen en eerder gepubliceerd in de *Kleine Keizer Krant*, nr. 11 en 12, 2000-2001 en in: *Interbellum*, 2002, nr. 2, p. 6-15.
- Stichting Prinsenhof (2003), 'Heel 't Prinsenhof, dat was eigenlijk een dorp op zijn eigen', herinneringen van buurtbewoners in beelden en verhalen, pp. 47.
- Van Den Gheyn, G. (1945), L'odyssée de l'Agneau Mystique pendant la guerre de 1940. In: *Handelingen van de Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent*, p. 5-36.
- Van Elslande, R. (1985-1989), De geschiedenis van de Vyt-Borluut fundatie en het Lam Gods. In: *Ghendtsche Tydinghen*, jg 14 nr. 6 tot jg. 18 nr. 2 (21 delen).
- Van Grevenstein-Kruse, A., red. (2015), *Van boomstam tot altaarstuk*, Caermersklooster Prov. Oost-Vlaanderen.
- Vannieuwenhuysse, J. (1985), *Gent in de oorlogsjaren 1940-1950*, Stadsarchief, Gent.
- Verschillende auteurs (2014), Het Lam en het stadsarchief. In: *Archieflink, Gent on Files*, jg. 14, nr. 4, p. 1-8.